

Penktoji aplinkos ir sveikatos ministrų konferencija

„Apsaugokime vaikų sveikatą kintančioje aplinkoje“

2010 m. kovo 10–12 d. Parma, Italija

EUR/55934/5.1 Rev. 2
2010 m. kovo 11 d.
100604
Originalas: anglų kalba

Aplinkos ir sveikatos Parmos deklaracija

1. Mes, Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) Europos regiono biuro valstybių narių ministrai ir atstovai, atsakingi už sveikatą ir aplinką, kartu su PSO Europos regiono direktore, dalyvaujant Europos sveikatos ir vartotojų politikos ir aplinkos komisarams, vykdančiajam Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos (toliau – JT EEK) sekretoriui ir Jungtinių Tautų aplinkos programos (toliau – JTAP) Europos regiono direktoriui, susirinkome 2010 m. kovo 10–12 d. Parmoje (Italija), kad aptartume pagrindinius mūsų laikų aplinkos ir sveikatos iššūkius.

2. Remdamiesi esamais Europos aplinkos ir sveikatos proceso pagrindais, mes sustiprinsime savo pastangas įgyvendinti įsipareigojimus, prisiimtus anksčiau vykusiose ministrų konferencijose, ypač tuos, kurie išdėstyti Europos vaikų aplinkos ir sveikatos veiklos plane (angl. *Children Environment and Health Action Plan for Europe, CEHAPE*).

3. Mes įsipareigojame veikti sprendami pagrindines mūsų dienų aplinkos ir sveikatos problemas. Problemos yra tokios:

- (a) klimato kaitos ir su ja susijusios politikos poveikis sveikatai ir aplinkai;
- (b) rizika vaikų ir kitų pažeidžiamų gyventojų grupių sveikatai dėl blogų aplinkos, darbo ir gyvenimo sąlygų (ypač dėl vandens ir sanitarijos trūkumo);
- (c) gyventojų aplinkos ir sveikatos socialiniai-ekonominiai netolygumai ir lyčių skirtumai, pagilinti finansų krizės;
- (d) neužkrečiamųjų ligų našta, ypač atsižvelgiant į jos mastą, kurį galima sumažinti tinkama miestų plėtros, transporto, maisto saugos, mitybos ir gyvenamosios bei darbo aplinkos politika;
- (e) patvariosios, endokrininę sistemą pažeidžiančios ir bioakumuliacinėmis savybėmis pasižyminčios kenksmingos cheminės medžiagos ir (nano)dalelės bei naujai atsirandančios problemos;
- (f) nepakankami ištekliai kai kuriose PSO Europos regiono šalyse.

4. Mes imsime šių iššūkių kurdami ir stiprindami esamus mechanizmus ir struktūras, kurios galėtų užtikrinti efektyvų deklaracijos įgyvendinimą, skatintų veiksmus vietos lygmeniu ir užtikrintų aktyvų dalyvavimą Europos aplinkos ir sveikatos procese.

Pripažindami, kad ekonominiai argumentai darosi vis svarbesni plėtojant pagrįstą politiką, mes skatinsime strateginę partnerystę ir tinklų kūrimąsi, kad aplinkos ir sveikatos klausimai būtų geriau integruoti į visų sektorių politiką. Mes kviečiame šiuos sektorius ir atitinkamas organizacijas glaudžiau dirbti kartu su mumis siekiant sveikos aplinkos.

5. Mes sustiprinsime pastangas parengti, pagerinti ir įgyvendinti sveikatos ir aplinkos teisės aktus ir tęsti sveikatos sistemos reformas, ypač naujose nepriklausomose valstybėse ir pietryčių Europos šalyse, siekdami modernizuoti, patobulinti ir sustiprinti visuomenės sveikatos ir aplinkosaugos tarnybų veiksmingumą.

6. Mes užtikrinsime, kad jaunimo dalyvavimą palaikytų visos valstybės narės, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu suteikdamos jam paramą, išteklius ir mokymus, reikalingus prasmingam ir tvariam dalyvavimui visose proceso srityse.

7. Mes palaikysime investavimą į darnias ir aplinkai palankias bei sveikatą stiprinančias technologijas, pabrėždami šios veiklos sukuriamas galimybes, tokias kaip energiją taupančias sveikatos paslaugas ir „žalias“ darbo vietas.

8. Mes skatiname tarptautinius suinteresuotus dalyvius, tarp jų ir tarptautines finansų institucijas, ir Europos Komisiją toliau skirti mokslinę, politinę, techninę ir finansinę paramą efektyvių mechanizmų kūrimui ir gebėjimų mažinti kenksmingų aplinkos veiksnių ekspoziciją ir jos tolesnę poveikį sveikatai regione stiprinimui.

9. Mes kviečiame PSO Europos regiono biurą, Europos Komisiją, JT EEK, JTAP ir visus kitus partnerius stiprinti tarpusavio bendradarbiavimą užtikrinant aplinkos ir sveikatos veiksnių įgyvendinimo pažangą PSO Europos regione.

10. Mes patvirtiname ir įgyvendinsime šia deklaracija prisiimtą „Įsipareigojimą veikti“ bei jame numatytus tikslus ir uždavinius. Šis dokumentas yra sudėtinė šios deklaracijos dalis.

11. Mes patvirtiname institucinę sąrangą, aprašytą dokumente „Europos aplinkos ir sveikatos procesas (2010–2016 m.): institucinė sąranga“. Mes palaikome svaresnį Europos aplinkos ir ministrų tarybos politinį vaidmenį ir prižiūrėsime deklaracijos įgyvendinimą per Aplinkos ir sveikatos darbo grupę, o ministrų taryba kasmet atsiskaitys PSO Europos regiono komitetui ir JT EEK Aplinkos politikos komitetui.

12. Mes susitariame vėl susitikti Šeštojoje Europos aplinkos ir sveikatos ministrų konferencijoje 2016 m.

13. Mes, Italijos sveikatos apsaugos ministras ir aplinkos, žemės ir jūros ministras, visų PSO Europos regiono aplinkos ir sveikatos ministrų vardu kartu su PSO regiono direktore, dalyvaujant Europos sveikatos ir aplinkos komisarams, JT EEK vykdančiajam sekretoriui ir kitiems partneriams, prisiimame įsipareigojimus, nurodytus šioje deklaracijoje.

Sveikatos ministras, Italija Pirmininkas	apsaugos	Aplinkos ministras, Italija Pirmininkas	Regiono direktorė PSO Europos regiono biuro direktorė
--	----------	--	---

Penktoji aplinkos ir sveikatos ministrų konferencija

„Apsaugokime vaikų sveikatą kintančioje aplinkoje“

2010 m. kovo 10–12 d. Parma, Italija

EUR/55934/5.1 Rev. 2
2010 m. kovo 11 d.
100105
Originalas: anglų kalba

Įsipareigojimas veikti

Remdamiesi esamais Europos aplinkos ir sveikatos proceso pagrindais, ypač Ketvirtąją aplinkos ir sveikatos ministrų konferencija ir Tarpvyriausybine tarpine apžvalga, organizuota 2007 m. Vienoje, mes sustiprinsime savo pastangas įveikti mūsų laikų aplinkos ir sveikatos iššūkius, tokius kaip klimato kaita, naujai atsirandančios problemos ir ekonominės krizės pasekmės, ir mes dar kartą patvirtiname savo įsipareigojimą dirbti kartu su kitais sektoriais.

Mes pripažįstame esamus politinius procesus, kurie užtikrina sveiką aplinką vaikams, įskaitant visus susijusius Jungtinių Tautų procesus, kitas PSO ministrų konferencijas bei Europos Sąjungos teisės aktus ir Aštuonių pramoninių valstybių grupės (Didysis Aštuonetas, G8) 2009 m. svarstymus kaip tolesnio įgyvendinimo priemones.¹

Mes ypač pabrėžiame Šeštosios ministrų konferencijos „Aplinka Europai“, PSO Talino Sveikatos sistemų, sveikatos ir gerovės chartijos² ir Europos Sąjungos „Sveikata visose politikose“ deklaracijos reikšmę.

¹ Turkija pažymi, kad ji nėra sietina su įsipareigojimais, kurie susiję su tarptautinėmis sutartimis, konvencijomis ar protokolais, kurių šalimi ji nėra, t. y. su 1992 m. Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos Vandens ir sveikatos protokolu ir 1979 m. Tolumųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolais, išskyrus protokolą dėl Ilgalaikio tolumųjų oro teršalų pernašų monitoringo ir įvertinimo Europoje finansavimo programos.

² Kiekvienos šalies politiniame ir instituciniame kontekste sveikatos sistemą sudaro visos viešos ir privačios organizacijos, institucijos ir išteklių, skirti pagerinti, palaikyti ar atkurti sveikatą. Sveikatos sistemos apima ir asmens, ir visuomenės sveikatos paslaugas, taip pat veiksmus, kuriais siekiama daryti įtaką kitų sektorių politikai ir veiksams sprendžiant su socialiniais, aplinkos ir ekonominiais sveikatą lemiančiais veiksniais susijusias problemas.

A. Vaikų sveikatos apsauga

1. Mes dar kartą patvirtiname mūsų įsipareigojimą skirti prioritetą veiksams, numatytiems Europos vaikų aplinkos ir sveikatos veiklos plane. Mes sieksime uždavinių, numatytų regioniniuose prioritetiniuose tiksluose, įgyvendinimo.

1-asis regioninis prioritetinis tikslas. Užtikrinti visuomenės sveikatą gerinant saugaus vandens ir tinkamų sanitarinių sąlygų prieinamumą.

i. Mes pasinaudosime Vandens ir sveikatos protokolo³ nuostatomis kaip pagrindimu ir pažangia priemone plėtodami integruotą vandens išteklių valdymo ir sveikatos politiką, spręsdami saugių vandens tiekimo paslaugų iššūkius, keliamus klimato kaitos, veiksime turėdami aiškius tikslus ir uždavinius, bendradarbiaudami su visais suinteresuotais sektoriais.

ii. Mes dėsime pastangas, kad iki 2020 m. kiekvienam vaikui būtų prieinamas saugus vanduo ir tinkamos sanitarinės sąlygos namuose, vaikų priežiūros centruose, darželiuose, mokyklose, sveikatos priežiūros įstaigose ir viešose maudymosi vietose, ir kad būtų atgaivinta higienos praktika.

2-asis regioninis prioritetinis tikslas. Spręsti nutukimo ir sužalojimų problemas, kuriant saugią aplinką, skatinant fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą.

i. Mes įgyvendinsime atitinkamus įsipareigojimus, išdėstytus Trečiojo aukšto lygio Europos programos „Transportas, sveikata ir aplinka“ (THE PEP) pasitarimo Amsterdamo deklaracijoje.

ii. Mes integruosime vaikų poreikius į gyvenviečių, būsto, sveikatos priežiūros įstaigų, judumo planavimą ir projektavimą ir transporto infrastruktūrą. Šiuo tikslu mes naudosime sveikatos, aplinkos ir strateginį poveikio vertinimą ir parengsime bei patvirtinsime atitinkamus teisės aktus, politikas ir gaires, taip pat įgyvendinsime reikiamas priemones.

iii. Mes dirbsime bendradarbiaudami su vietos, regionų ir nacionalinėmis institucijomis gindami veiksmus, nukreiptus prieš miestų išsiplėtimo poveikį, kuris sukelia neigiamas socialines-ekonomines, sveikatos ir aplinkos pasekmes.

iv. Mes sieksime, kad iki 2020 m. visiems vaikams būtų prieinama sveika ir saugi aplinka ir kasdienio gyvenimo sąlygos, kuriomis jie galėtų keliauti pėsčiomis ar važiuoti dviračiu į darželį, mokyklą ar žaliąsias erdves, kur galėtų žaisti ir būti fiziškai aktyvūs. To siekdami mes ketiname apsaugoti vaikus nuo sužalojimų, įgyvendinant efektyvias priemones ir skatinant produktų saugą.

v. Mes įgyvendinsime PSO Europos maisto ir mitybos veiklos planą (2007–2012 m.), ypač gerindami mitybinę maisto kokybę ir remdami vietinio maisto gamybą ir vartojimą, kai tai gali sumažinti neigiamą poveikį aplinkai ir sveikatai.

³ 1992 m. Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos vandens ir sveikatos protokolas.

3-asis regioninis prioritetinis tikslas. Vykdyti ligų prevenciją, gerinant aplinkos ir patalpų oro kokybę.

i. Mes pasinaudosime 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos požiūriu ir nuostatomis bei remsime jų peržiūrą, kai bus būtina. Mes tęsime ir stiprinsime mūsų pastangas sumažinti sergamumą ūmiomis ir lėtinėmis kvėpavimo sistemos ligomis, mažindami labai smulkių ir kitų kietųjų dalelių, ypač susidarančių dėl pramonės, transporto ir degimo procesų buityje, poveikį ir pažemio ozono poveikį, remdamiesi PSO oro kokybės rekomendacijomis. Mes stiprinsime monitoringo, kontrolės ir informavimo programas, taip pat ir tas, kurios susijusios su transportui ir buityje naudojamu kuru.

ii. Mes parengsime tinkamas tarpžinybines politikas ir teisės aktus, galinčius sukelti esminius pokyčius mažinant patalpų oro užterštumą. Mes skatinsime kurti galimybes, užtikrinančias, kad piliečiams būtų prieinami darnios, švarios ir sveikos energijos sprendimai ir namuose, ir viešose vietose.

iii. Mes sieksime kiekvienam vaikui suteikti sveiką patalpų aplinką vaikų priežiūros įstaigose, darželiuose, mokyklose ir viešose laisvalaikio vietose, įgyvendindami PSO patalpų oro kokybės gaires ir, kaip numatyta Tabako kontrolės pagrindų konvencijoje, užtikrindami, kad iki 2015 m. vaikų aplinkoje nebūtų tabako dūmų.

4-asis regioninis prioritetinis tikslas. Vykdyti ligų, susijusių su cheminių, biologinių ir fizikinių aplinkos veiksnių poveikiu, prevenciją.

i. Mes pasinaudosime atitinkamų tarptautinių susitarimų⁴ nuostatomis. Mes prisidėsime prie Strateginio cheminių medžiagų valdymo požiūrio (SAICM) ir prie globalaus teisinio įrankio dėl gyvsidabrio parengimo.

ii. Mes siekiame apsaugoti kiekvieną vaiką nuo rizikos, kylančios dėl kenksmingo medžiagų ir preparatų poveikio, didžiausią dėmesį skirdami nėščiosioms ir žindančioms moterims ir vietoms, kuriose vaikai gyvena, mokosi ir žaidžia. Mes nustatysime ir, kiek įmanoma, pašalinsime šią riziką iki 2015 m.

iii. Mes imsime veiksmų pašalinti nustatytą kancerogenų, mutagenų ir reprodukcijai toksiškų medžiagų, taip pat radono, ultravioletinės spinduliuotės, asbesto ir endokrininę sistemą ardančių medžiagų riziką bei paskatinsime kitus suinteresuotus dalyvius padaryti tą patį. Iki 2015 m., nebent jau būtume tai padarę, bendradarbiaudami su PSO ir Tarptautine darbo organizacija (TDO) parengsime nacionalines su asbestu susijusių ligų eliminavimo programas.

iv. Mes kviečiame vykdyti daugiau mokslo tyrimų galimo neigiamo patvariųjų, endokrininę sistemą ardančių ir gyvuose organizmuose besikaupiančių cheminių

⁴ Tokių kaip Bazelio konvencija dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinių pervežimų bei jų tvarkymo kontrolės, Roterdamo konvencija dėl išankstinio informuoto sutikimo procedūros tam tikriems pavojingiems chemikalams ir pesticidams ir dėl pavojingų medžiagų tarptautinės prekybos, Stokholmo konvencija dėl patvariųjų organinių teršalų bei 1979 m. Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos protokolai dėl sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų.

medžiagų bei jų derinių poveikio srityje, taip pat ieškant saugesnių šių medžiagų alternatyvų. Mes taip pat kviečiame atlikti daugiau nanodalelių produktuose ir nanomedžiagų bei elektromagnetinių laukų mokslo tyrimų, siekiant įvertinti galimą neigiamą poveikį. Mes parengsime ir naudosime patobulintus sveikatos rizikos ir naudos vertinimo metodus.

v. Mes kviečiame visus suinteresuotus dalyvius dirbti kartu mažinant triukšmo, taip pat ir keliamo asmeninės įrangos, laisvalaikio veiklos ir transporto, poveikį, ypač gyvenamojoje aplinkoje, vaikų priežiūros centruose, darželiuose, mokyklose ir viešose rekreacijos vietose. Mes raginame parengti ir suteiksime paramą PSO rengiant atitinkamas triukšmo gaires.

vi. Mes skirsime ypatingą dėmesį vaikų darbui ir eksploatavimui, kaip vienam iš rizikos, ypač kenksmingų cheminių medžiagų ir fizikinių veiksnių poveikio, šaltinių.

B. Sveikatos ir aplinkos apsauga nuo klimato kaitos

2. Mes esame pasiruošę apsaugoti sveikatą ir gerovę, natūralius išteklius ir ekosistemas bei skatinti sveikatos teisumą, sveikatos saugą ir sveiką aplinką keičiantis klimatui. Atsižvelgdami į Jungtinių Tautų Klimato kaitos pagrindų konvenciją ir pripažindami subregioninius, socialinius-ekonominius, lyčių ir amžiaus skirtumus, mes:

i. Integruosime sveikatos klausimus į visas klimato kaitos pasekmių mažinimo ir prisitaikymo priemones, politikas ir strategijas visais lygiais ir visuose sektoriuose. Mes vertinsime, perspėsime ir veiksime prieš tokių politikų galimas neigiamas pasekmes sveikatai, pavyzdžiui, stiprindami sveikatos skatinimą aplinkos politikoje.

ii. Stiprinsime sveikatos, socialinės gerovės ir aplinkos sistemas ir tarnybas tobulindami jų pasirengimą laiku reaguoti į klimato kaitos poveikį, pavyzdžiui, ekstremalius meteorologinius reiškinius ir karščio bangas. Ypač saugosime vandens tiekimo ir sanitarinių sąlygų palaikymo bei maisto saugos sistemas diegdami tinkamas prevencines, pasirengimo ir prisitaikymo priemones.

iii. Parengsime ir stiprinsime ekstremalių meteorologinių įvykių ir ligų protrūkių, pavyzdžiui, pernešėjų sukeltų ligų, ankstyvo perspėjimo, stebėsenos ir pasirengimo sistemas, susijusias su gyvūnų, žmogaus ir ekosistemų sąlyčiu, jei tokios būtų reikalingos.

iv. Parengsime ir įgyvendinsime mokymo ir visuomenės supratimo didinimo programas apie klimato kaitą ir sveikatą, siekdami skatinti sveiką, energiją taupančią elgseną visose situacijose ir platinti informaciją apie poveikio mažinimo ir prisitaikymo intervencijų galimybes, ypač didelį dėmesį skirdami pažeidžiamoms gyventojų grupėms ir subregionams.

v. Bendradarbiausime, kad padidintume sveikatos sektoriaus indėlį mažinant šiltnamio dujų išmetimus ir sustiprintume jo lyderystę energiją ir išteklius taupančio valdymo srityje, skatinsime kitus sektorius, tokius kaip maisto sektorius, daryti tą patį.

vi. Skatinsime mokslo tyrimus ir plėtrą, pavyzdžiui, klimato poveikio sveikatai prognozavimo priemones, sveikatos pažeidžiamumo sričių nustatymą ir tinkamų poveikio mažinimo ir prisitaikymo priemonių plėtojimą.

3. Mes kviečiame PSO Europos regiono biurą kartu su Europos Komisija, Europos aplinkos agentūra, Jungtinių Tautų Europos ekonomine komisija, Jungtinių Tautų aplinkos programa ir kitais partneriais aptarti galimybę kurti Europos informacinę platformą, kuri būtų naudojama sistemingam pasikeitimui gerąja praktika, mokslo tyrimų duomenimis, informacija, technologijomis ir priemonėmis, skirtomis sveikatai visais lygiais.

4. Mes sveikiname regioninį susitarimą, vadinamą „Sveikatos apsauga klimato kaitos paveiktoje aplinkoje“. Mes rekomenduojame, kad šio susitarimo nuostatos būtų naudojamos įgyvendinant veiksmus šioje srityje.

C. Vaikų ir jaunų žmonių bei kitų suinteresuotų dalyvių dalyvavimas

5. Mes užtikrinsime, kad jaunų žmonių dalyvavimas nacionaliniuose ir tarptautiniuose procesuose būtų paremtas visose valstybėse narėse, skiriant jiems paramą, tinkamus išteklius ir reikalingą mokymą ir suteikiant prasmingo dalyvavimo galimybes.

6. Mes plėsimė bendradarbiavimą su vietos ir subnacionalinėmis valdžios institucijomis, tarpvyriausybėmis ir nevyriausybėmis organizacijomis, verslo bendruomene, profesinėmis sąjungomis, profesinėmis asociacijomis ir akademinė bendruomene, panaudosime jų geriausių patirtį ir žinias siekdami geriausių įmanomų rezultatų.

7. Mes kviečiame verslo bendruomenę imtis iššūkių, nurodytų šiame įsipareigojime, pavyzdžiui, per bendras ir sektorines programas.

8. Mes sieksime pagerinti žinias apie aplinkos ir sveikatos problemas ir sustiprinti visų specialistų gebėjimus, o ypač sveikatos specialistų ir tų, kuriems rūpinimasis vaikais yra profesija.

D. Politikos formavimo ir įgyvendinimo žinios ir priemonės

9. Mes remiame Europos aplinkos ir sveikatos informacinės sistemos (ENHIS) plėtojimą. Mes kviečiame PSO Europos regiono biurą ir Europos Komisiją bei Europos aplinkos agentūrą tęsti paramą valstybėms narėms rengiant tarptautiniu mastu palyginamus rodiklius ir padėti interpretuojant ir praktiškai pritaikant atitinkamų mokslo tyrimų rezultatus.

10. Mes skatiname visas susijusias tarptautines organizacijas toliau rengti bendras priemones ir gaires vertinant ekonominę aplinkos rizikos veiksnių poveikį sveikatai, taip pat ir neveikimo kainą, tokiu būdu remiant teisės aktų rengimą ir įgyvendinimą.

11. Mes prisidėsime prie nuoseklaus ir racionalaus požiūrio į žmogaus biologinių terpių monitoringą kaip į papildomą įrankį, prisidedantį prie įrodymais pagrįstų visuomenės sveikatos ir aplinkosaugos priemonių, taip pat ir prie informuotumo apie prevencijos veiksmus didinimo.

12. Mes esame susipažinę su Tarptautinio visuomenės sveikatos simpoziumo aplinkos ir sveikatos mokslo tyrimų klausimais, organizuoto 2008 m. spalį Madride, pranešimais, išvadomis ir rekomendacijomis. Mes sutinkame teikti paramą

tarpdisciplininiais mokslo tyrimams, atitinkantiems šios deklaracijos uždavinius, ir tobulinti nurodytus įrankius⁵, taip pat ir poveikio sveikatai vertinimą. Mes naudosime esamą informaciją formuodami politiką ir taikysime atsargumo principą, kur jis bus tinkamas, ypač sprenddami naujai atsirandančias problemas.

13. Mes patvirtiname visuomenės ir suinteresuotų pusių dalyvavimo sprendžiant aplinkos ir sveikatos problemas poreikį. Mes parengsime ir įgyvendinsime rizikos suvokimo, vertinimo, valdymo ir komunikacijos iniciatyvas.

⁵ Tokių kaip Poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencijos Strateginio poveikio aplinkai vertinimo protokolas.